

MARGINAAL

Nog maar al te vaak wordt de klacht gehoord, dat vele beoefenaren der sociale wetenschappen niet alleen slecht schrijven, maar zich ook overmatig aan vakjargon te buiten gaan. Sommigen van hen rechtvaardigen dit laatste, door te stellen dat het zoveel en rigoureuus mogelijk gebruiken van vaktermen de leken buiten de deur houdt en het aanzien van het vak verhoogt. Misschien komt het echter ook wel eens voor, dat men zo weinig te bieden heeft, dat men dit meent te moeten verhullen door vertoon van veel 'geleerde woorden' en/of ingewikkelde handgrepen. Zoals Nuis in het laatste nummer van ons zusterblad *Acta Politica* (jrg. 2, no. 4, p. 262) schrijft: 'Het hanteren van moeilijke woorden kan een valse troost worden voor het niet kunnen hanteren van de moeilijke werkelijkheid'.

Het probleem van de taal in de sociologie wordt door Edward Shils op lucide wijze aan de orde gesteld in een recent artikel in *Encounter* (juni 1967), dat een reactie is op een eerder in hetzelfde tijdschrift (december 1965) verschenen stuk van Runciman. Deze laatste had o.a. gesteld, dat jargon per definitie een mislukking is, omdat geslaagd jargon vanzelf in 'de taal' opgenomen wordt en ophoudt jargon te zijn. Het (enige) door hem gegeven voorbeeld van nutteloos sociologisch jargon (Runciman stelt voor om in plaats van 'achievement-oriented' gewoon te zeggen 'ambitieuus') is echter, zoals Shils opmerkt, nu juist niet zo overtuigend.

Shils wijst er nl. op, dat weliswaar veel sociologen (maar zij niet alleen) gewoon slecht schrijven, maar dat zich ten aanzien van het taalgebruik ook een wezenlijk dilemma voordoet. Aan de ene kant is er in de sociologie, zoals in ieder gespecialiseerd vak, behoefte aan een eigen vaktaal om zo nauwkeurig en bondig mogelijk en zonder bijbetekenissen bepaalde verschijnselen aan te duiden en van andere te onderscheiden. Daarbij hebben de sociologen echter een extra handicap. Ze proberen nl. een nieuwe visie te geven op iets dat iedereen erg vertrouwd en bekend lijkt, maar waarvan we toch nog weinig afweten. Dit speuren naar tot nog toe niet opgemerkte aspecten van wat zo bekend wordt verondersteld, leidt echter ook tot een voortdurend zoeken naar nieuwe termen en woorden - waaronder soms afschuwelijke neologismen.

Aan de andere kant is er, juist doordat de sociologie zich bezighoudt met onderwerpen die vele mensen aangaan en interesseren, een grote belangstelling voor de resultaten van de sociologie, waarvan de oplagecijfers van vele pocket- en paperbackuitgaven van sociologische studies het bewijs leveren. En deze geïnteresseerden - 'the educated public', zoals Shils hen noemt - willen wel geïnformeerd worden, maar niet te veel lastig gevallen worden met al te veel - vooral onnodige - vaktaal.

Toch zou juist dit dilemma - dat enerzijds een behoefte aan nieuwe en exactere termen bestaat en dat anderzijds veel sociologische publikaties exact per definitie mede voor niet-sociologische lezers bedoeld zijn - een extra stimulans moeten zijn om zo helder mogelijk te schrijven en het gebruik van jargon zo veel mogelijk te beperken tot die gevallen waarin men iets niet bondig of nauwkeurig genoeg in alledaagse taal kan weergeven.

J. E. E.